

Seat No. : _____

AK-131

April-2023

M.A., Sem.-IV

509 : Economics
(Economics of Modern India)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. ભારતમાં આયોજનકાળ દરમિયાન વિદેશ વેપાર, વેપાર ખાધ અને લોણદેણ તુલાના વલણોની ચર્ચા કરો. 14
અથવા
(a) આયોજનકાળ દરમિયાન ભારતમાં ભાવોના વલણો પર ટૂંકી નોંધ લખો. 7
(b) આયોજનના સમયગાળા દરમિયાન વિવિધ ક્ષેત્રોની કામગીરી સમજાવો. 7
2. વસ્તીના માલ્થુસિયન સિદ્ધાંતની ચર્ચા કરો. 14
અથવા
(a) ગરીબીનાં કારણો સમજાવો. 7
(b) ટકાઉ વિકાસ પર ટૂંકનોંધ લખો. 7
3. પર્યાવરણ અને ઇકોલોજી વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો અને પર્યાવરણીય અધઃપતનના કારણો સમજાવો. 14
અથવા
(a) પર્યાવરણની જાળવણીમાં રાજ્યની ભૂમિકા સમજાવો. 7
(b) વસ્તી અને પર્યાવરણીય અધઃપતન વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવો. 7
4. ભારતીય આયોજનની સિદ્ધિઓ અને નિષ્ફળતાઓની ચર્ચા કરો. 14
અથવા
(a) NITI આયોગ પર ટૂંકનોંધ લખો. 7
(b) નોટબંધી અને તેની અસરો સમજાવો. 7
5. નીચેના બારમાંથી કોઈપણ સાતના જવાબ આપો : 14
(1) નીચેનામાંથી કઈ સમિતિ ભારતમાં ગરીબીના અંદાજ સાથે સંબંધિત છે ?
(a) વિજય કેલકર સમિતિ (b) સુરેશ તેંડુલકર સમિતિ
(c) એસ.પી. ગુપ્તા સમિતિ (d) લાકડાવાલા સમિતિ
(2) જ્યારે કેટલાક કામદારો અસ્થાયી રૂપે નોકરી બદલતી વખતે કામ ન કરતા હોય ત્યારે કઈ બેરોજગારી પરિણમી શકે છે ?
(a) મોસમી (b) છૂપી (c) ઘર્ષણયુક્ત (d) ટેકનીકલ

- (3) વસ્તીના વસ્તી વિષયક અભ્યાસમાં, નીચા જન્મ દર અને નીચા મૃત્યુ દર ધરાવતો દેશ નીચેના કયા તબક્કામાં છે ?
 (a) પ્રથમ (b) બીજો (c) ત્રીજો (d) ચોથો
- (4) કુલ પ્રજનન દર નીચેનામાંથી શેનો સંદર્ભ આપે છે ?
 (a) 15-44 વર્ષની વયની મહિલાઓની સંખ્યા
 (b) હજાર સ્ત્રી દીઠ જન્મની સંખ્યા
 (c) સ્ત્રી દીઠ બાળકોની સંખ્યા
 (d) વસ્તીમાં બાળકોની સંખ્યા
- (5) ભારતની 2011ની વસ્તીગણતરી મુજબ જાતિ ગુણોત્તર મુજબ 1000 પુરુષો દીઠ _____ સ્ત્રીઓ છે.
 (a) 943 (b) 843 (c) 900 (d) 950
- (6) ક્યોટો પ્રોટોકોલની પ્રાથમિક કાર્યસૂચી કઈ છે ?
 (a) જોખમી કચરાનું નિયમન
 (b) પરમાણુ ઊર્જાના ઉત્પાદનને નિયંત્રિત કરવું
 (c) ગ્રીનહાઉસ વાયુઓના માનવસર્જિત સ્ત્રોતોને નિયંત્રિત કરવું
 (d) ઉપરોક્તમાંથી કોઈ નહીં
- (7) વન (સંરક્ષણ) અધિનિયમ કયા વર્ષમાં ઘડવામાં આવ્યો હતો ?
 (a) 1986 (b) 1974 (c) 1980 (d) 1972
- (8) વિશ્વમાં વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ તરીકે ક્યારે ઉજવવામાં આવે છે ?
 (a) ડિસેમ્બર 1 (b) જૂન 5 (c) નવેમ્બર 14 (d) ઓગસ્ટ 15
- (9) ભારત સરકાર દ્વારા મેક ઇન ઈન્ડિયાની શરૂઆત ક્યારે કરવામાં આવી હતી ?
 (a) 25 સપ્ટે., 2014 (b) 1 જુલાઈ, 2015
 (c) 15 જુલાઈ, 2015 (d) 1 જૂન, 2015
- (10) ડિજિટલ ઇન્ડિયા શું સુનિશ્ચિત કરવા માટે ભારત સરકાર દ્વારા શરૂ કરાયેલ એક અભિયાન છે ?
 (a) ઓનલાઈન ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર
 (b) ઇન્ટરનેટ કનેક્ટિવિટી વધારવી
 (c) દેશને ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રમાં સશક્ત બનાવવો
 (d) ઉપરોક્ત તમામ
- (11) સ્ટાર્ટ-અપની સફળતા માટે, નીચેની કઈ મુખ્ય તકનીકી યોગ્યતા હોવી આવશ્યક છે ?
 (a) નવીનતા અને સર્જનાત્મકતા (b) સરકારી સંબંધોનું સંચાલન
 (c) બેંકોનું સંચાલન (d) જાહેર સંબંધોનું સંચાલન
- (12) નીચેનામાંથી કયા શહેરને સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ 2021માં ભારતનું બીજું સૌથી સ્વચ્છ શહેર પુરસ્કાર મળ્યો ?
 (a) મૈસુર (b) ઇન્દોર (c) સુરત (d) વિજયવાડા

Seat No. : _____

AK-131

April-2023

M.A., Sem.-IV

509 : Economics

(Economics of Modern India)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. Discuss the trends in foreign trade, trade deficit and balance of payments during the planning period in India. 14

OR

 - (a) Write short note on trends in prices in India during planning period. 7
 - (b) Explain the performance of different sectors during planning period. 7
2. Discuss the Malthusian theory of population. 14

OR

 - (a) Explain the causes of poverty. 7
 - (b) Write short note on sustainable development. 7
3. Differentiate Environment and Ecology and explain the causes of environmental degradation. 14

OR

 - (a) Explain the role of state in environmental preservation. 7
 - (b) Explain the relation between population and environmental degradation. 7
4. Discuss the achievements and failures of Indian planning. 14

OR

 - (a) Write short note on NITI Ayog. 7
 - (b) Explain demonetisation and its effects. 7
5. Attempt any **seven** out of **twelve** : 14
 - (1) Which of the following committees is related to the estimation of poverty in India ?
 - (a) Vijay Kelkar Committee
 - (b) Suresh Tendulkar Committee
 - (c) S.P. Gupta Committee
 - (d) Lakdawala Committee
 - (2) _____ Unemployment may result when some workers are temporarily out of work while changing job.
 - (a) Seasonal
 - (b) Disguised
 - (c) Frictional
 - (d) Technical

- (3) In the demographic study of population, a country with low birth rate and low death rate is in following phase :
- (a) First
 - (b) Second
 - (c) Third
 - (d) Fourth
- (4) Total Fertility rate refers to :
- (a) No. of women between 15-44 years
 - (b) No. of births per thousand woman
 - (c) No. of children per woman
 - (d) No. of children in population
- (5) According to Census of India 2011 sex ratio is _____ females per 1000 males.
- (a) 943
 - (b) 843
 - (c) 900
 - (d) 950
- (6) The primary agenda of the Kyoto protocol is
- (a) Regulation of hazardous wastes
 - (b) Regulate the production of nuclear energy
 - (c) Control anthropogenic sources of greenhouse gases
 - (d) None of the above
- (7) The Forest (Conservation) Act was enacted in the year :
- (a) 1986
 - (b) 1974
 - (c) 1980
 - (d) 1972
- (8) The World Environment day is celebrated in the world on :
- (a) December 1
 - (b) June 5
 - (c) November 14
 - (d) August 15
- (9) Make in India was launched by Government of India on
- (a) 25 Sep., 2014
 - (b) 1 July, 2015
 - (c) 15 July, 2015
 - (d) 1 June, 2015
- (10) Digital India is a campaign launched by the government of India to ensure
- (a) online infrastructure
 - (b) increasing internet connectivity
 - (c) making country empowered in the field of technology
 - (d) All of the above
- (11) For start up success, the following must be a core technical competence :
- (a) Innovation and Creativity
 - (b) Managing government relations
 - (c) Managing banks
 - (d) Managing public relations
- (12) Which one of the following cities got India's second cleanest city award in Swachh Survekshan 2021 ?
- (a) Mysuru
 - (b) Indore
 - (c) Surat
 - (d) Vijaywada